Порівняння: Гонконг і Женева

Dr Alexander Ressos, TEP
Attorney-at-Law (Switzerland and Germany),
Solicitor (England & Wales and Hong Kong)
Of Counsel, KGP Legal LLC
alexander.ressos@kgplegal.com.sg
www.ressos.com.sg

Гонконг: «примусові банкноти» викупили

Найближче порівняння дає Гонконг, окупований Японією з грудня 1941 по серпень 1945 року. Там місцеву валюту так само здебільшого замінили японські військові банкноти. В обіг потрапила й певна кількість незабезпечених банкнот, які керівники Hongkong and Shanghai Banking Corporation підписали під примусом. У 1946 році банк визнав ці «примусові банкноти» (duress notes) дійсними і протягом кількох років вносив до Валютного фонду (Exchange Fund) необхідне забезпечення у фунтах стерлінгів.[1] Власники японської військової єни в Гонконгу не отримали нічого, тож опинилися в тому самому становищі, що й власники «бананових грошей» у Сінгапурі. У Мирному договорі з Японією, підписаному в Сан-Франциско 8 вересня 1951 року, союзні держави відмовилися від претензій своїх громадян, що випливали з дій Японії під час війни.[2]

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

Гонконг також ухвалив у 1948 році Ордонанс про боржників і кредиторів (окупаційний період) (Debtor and Creditor (Occupation Period) Ordinance) зі шкалою переоцінки окупаційних платежів.[3]

Різниця між «примусовими банкнотами» та військовою єною ілюструє принцип, який повторюється в цій книзі. Банкноту, випущену від імені поважного приватного банку, можна було викупити, бо банк вирішив захистити своє ім'я та свій привілей. За банкнотою, випущеною окупаційною армією, після відходу армії не стояв жоден емітент, готовий за неї відповідати. Визнавши «примусові банкноти», HSBC захистив ім'я, від якого залежали його емісія банкнот і депозитний бізнес. У Малаї рішення Британської військової адміністрації не визнавати за японськими банкнотами жодної вартості захистило резерви державного валютного правління коштом їхніх власників.

Женева: нейтралітет, золото і довге звітування

Женева, як описано в паралельному томі, пережила війну неокупованим містом на кордоні окупованої Франції. Швейцарський франк зберіг свою вартість, а Швейцарія торгувала з обома сторонами. Швейцарський національний банк купував золото в німецького Рейхсбанку, частина якого походила з резервів центральних банків окупованих країн та з іншого пограбування. За Вашингтонською угодою від 25 травня 1946 року Швейцарія погодилася сплатити 250 млн франків на відбудову Європи, не визнаючи юридичного обов'язку. Питання активів жертв нацизму залишалося відкритим до 1990-х років. Його закрило глобальне врегулювання від 12 серпня 1998 року, за яким швейцарські банки сплатили 1,25 млрд доларів США.[4]

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

Ці два досвіди принципово різняться становищем фінансового центру. У Женеві банки зберігали чужі гроші, тож звітувати доводилося за те, що вони з ними зробили. У Сінгапурі пограбували саму громаду, і розрахунок стосувався того, що в неї забрали. Швейцарська суперечка виникла через те, що банки тримали рахунки жертв, не шукаючи їхніх спадкоємців. Сінгапурська суперечка виникла через те, що окупаційна влада вилучала багатство за допомогою масових убивств, викупу та друкарського верстата. Обидва розрахунки настали пізно: сінгапурське врегулювання з Японією — через двадцять один рік після війни, швейцарське — через п'ятдесят три роки.

Проте обидва випадки ведуть до одного висновку: про фінансовий центр судять за тим, що відбувається під час кризи з довіреними йому або розміщеними в ньому грошима. Женева засвоїла, що дискретність без відповідальності перед власниками безхазяйних активів шкодить репутації на покоління вперед. Сінгапур засвоїв, що валюту без надійного забезпечення і власність без правового захисту можна знищити за кілька тижнів. Інституції, які кожен центр збудував після війни, від швейцарських правил щодо безхазяйних активів до повного забезпечення сінгапурського долара, відображають ці різні уроки.

У цифрах

Висадка японців у Малаї та перше бомбардування Сінгапуру: 8 грудня 1941 року. Форсування японцями Джохорської протоки: 8 лютого 1942 року. Капітуляція на заводі Ford: 15 лютого 1942 року, 18:20. Союзних військ на острові: близько 85 000, з них близько 80 000 потрапили в полон. Сук Чін: з 18 лютого по 4 березня 1942 року, за оцінками від 25 000 до 50 000 загиблих у Сінгапурі. Примусовий

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

«дарунок»: 50 млн доларів, з яких зібрали 28 млн, а решту позичили в Yokohama Specie Bank під 6 % річних, з остаточним строком 25 червня 1942 року. Грошова маса Малаї за час окупації: ×25,1. Ціни в Сінгапурі: ×11 226,5. Рис: від 5 до 5000 доларів за 100 кетті. Реальні грошові залишки в серпні 1945 року: 2,0 % від початкового рівня. Капітуляція Японії в Сінгапурі: 12 вересня 1945 року. Коронна колонія: 1 квітня 1946 року. Процесів над воєнними злочинцями в Сінгапурі: 131, з 21 січня 1946 по 12 березня 1948 року. Заяв про відшкодування воєнних збитків: близько 200 000 до 1952 року. Мітинг «кривавого боргу»: 25 серпня 1963 року, близько 120 000 учасників. Врегулювання з Японією: S$ 50 млн, 25 жовтня 1966 року. Меморіал цивільним жертвам війни: 15 лютого 1967 року.

Примітки

1. Hong Kong Monetary Authority, *Money Past and Present* (hkma.gov.hk, дата звернення: листопад 2026 р.): під час окупації (грудень 1941 – серпень 1945 року) місцеву валюту здебільшого замінили японські військові банкноти; в обіг потрапили незабезпечені банкноти, підписані керівниками HSBC під примусом; “These ‘duress notes’ were validated in 1946 by the bank, which paid the required sterling backing to the Exchange Fund over a number of years.” ↩

2. Treaty of Peace with Japan, San Francisco, 8 September 1951, ст. 14(b) (текст за Wikisource, листопад 2026 р.): “Except as otherwise provided in the present Treaty, the Allied Powers waive all reparations claims of the Allied Powers”, а також інші претензії союзних держав та їхніх громадян, що випливають із дій Японії та її громадян під час ведення війни, і претензії щодо прямих військових витрат на окупацію. ↩

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

3. Гонконг, Debtor and Creditor (Occupation Period) Ordinance 1948, зі шкалою переоцінки в додатку (Schedule); протоколи засідань Законодавчої ради за червень 1948 року (legco.gov.hk). ↩
4. Ressos, *Genève, place financière internationale*, partie D, chapitre V, « La Seconde Guerre mondiale et les avoirs en déshérence » (рукопис, 2026), з посиланням на *Dictionnaire historique de la Suisse*, ст. « Guerre mondiale, Deuxième »: Рейхсбанк продав Швейцарському національному банку золота загалом на 1,212 млрд франків. Ressos, *Genève, place financière internationale*, partie D, chapitre V, з посиланням на *Dictionnaire historique de la Suisse*, ст. « Washington, accord de »: угода від 25 травня 1946 року; Швейцарія "versera 250 millions de francs pour contribuer à la reconstruction de l'Europe". Ressos, *Genève, place financière internationale*, partie D, chapitre V, з посиланням на swissinfo.ch, « L'accord sur les fonds juifs a "libéré" la Suisse »: глобальне врегулювання від 12 серпня 1998 року на 1,25 млрд доларів. ↩

Disclaimer

This article is provided for general information only. It is based on publicly available sources as at its date of publication. These sources have not been independently verified against licences, regulatory registers or the records of the entities concerned. It is not legal, tax, financial or investment advice. Nor is it a recommendation to invest in, transact with or use the services of any entity mentioned. Law and regulation change frequently, so the content may be incomplete or outdated. To the fullest extent permitted by law, Dr Alexander Ressos and the publisher of SingaporeIQ exclude all liability for loss or damage arising from the use of or reliance on this article. Readers should obtain advice on their specific circumstances before acting or refraining from action.

Names and trademarks of the entities discussed belong to their owners and are used for identification only. Their mention implies no endorsement, affiliation or allegation of wrongdoing. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. Corrections and updates: contact@ressos.com.

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

© 2026 Dr Alexander Ressos. This article may be quoted with attribution to SingaporeIQ (SingaporeIQ.com). Reproduction in full and any commercial use require prior written consent. The Legal Terms at https://singaporeiq.com/legal-terms apply.

Author contact: Dr Alexander Ressos, TEP · contact@ressos.com

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.